

"Minősíthetetlenül ízléstelen magatartás bűnében" ^[1]

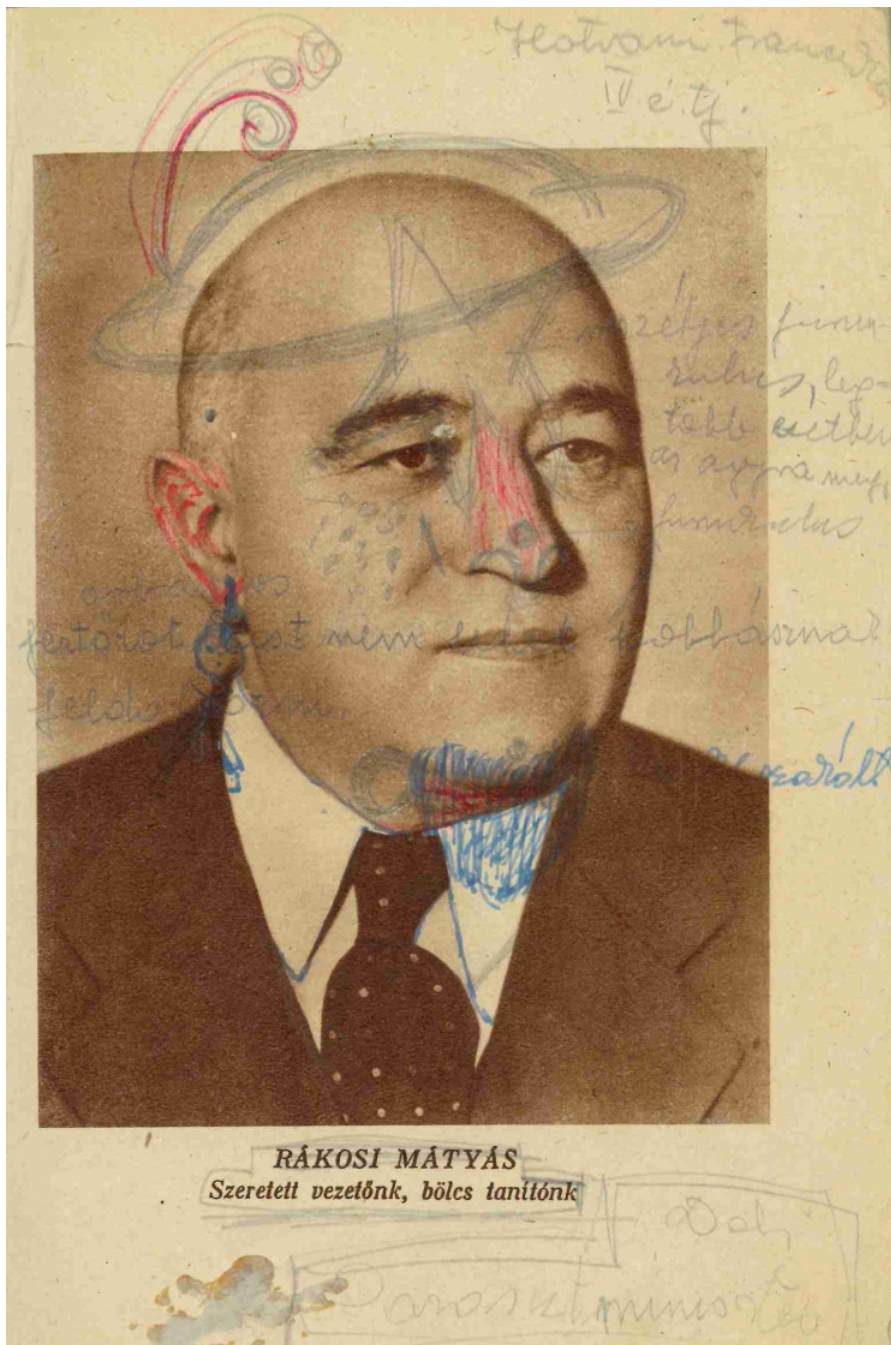
Kizárás minden iskolából Sztálin és Rákosi képeinek összefirkálása miatt

"A nevelőtestület H. F.-t „egyhangúan bűnösnek ítéli a népi demokráciánk és a világ dolgozóinak vezérei: Sztálin és Rákosi elvtársak iránti ellenséges, minősíthetetlenül ízléstelen magatartás bűnében, és ezért javasolja H. F.-ának az ország összes iskoláiból mind nyilvános, mind pedig magántanulóként való kizárását. Egyben megállapítja, hogy intézetünkben fokozni kell a politikai éberséget az ellenséges megnyilvánulások könyörtelen felszámolása és megelőzése érdekében, és megbizta az osztályfőnököket, hogy havonként nézzék végig meglepetésszerűen a növendékek tankönyveit."

Bevezetés

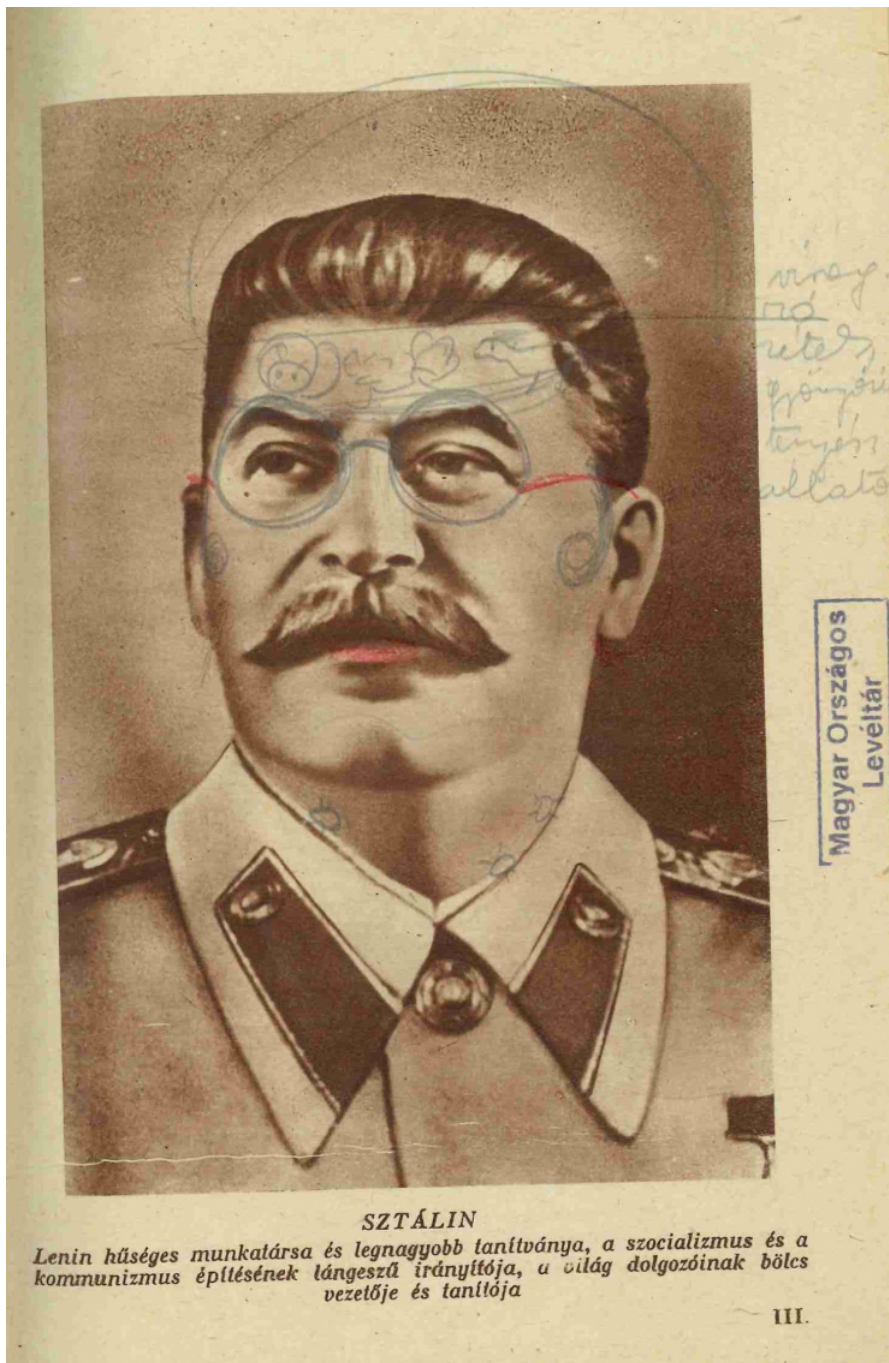
Az ötvenes években az államot vaskézrel irányító és minden vélt vagy valós ellenséges jelenségre túlzott eréllyel lesújtó rendszer a legapróbb kritikai megjegyzéseket sem tűrte el. Ennek jellegzetes példája az alább közölt fegyelmi eljárás esete, amelynek során egy tanítónő-képző intézeti növendéket az egyik tankönyv képeinek összefirkálása miatt zártak ki az ország összes iskolájából. Ebben az időszakban számos hasonló eset történt, de a mostani különlegességét az adja, hogy a minisztériumhoz felküldött dokumentumokhoz mellékeltek a szóban forgó tankönyvet is, benne a máig is jól látszó firkálással.

Ne feledjük, 1952 talán a Rákosi-korszak talán legnehezebb éve volt, ráadásul az ország a vezér 60. születésnapjának nagyszabású megünneplésére készült. Emiatt a legkisebb kilengést is súlyosabban torolták meg. A fegyelmi eljárás oka röviden: a kiskunfélegyházi tanintézet igazgatója 1952. januárjában észrevette, hogy az óra végén az osztály egyik tanulója „kezében volt egy könyv, benne kép barna szegéllyel", s egy osztálytársnőjével nevetgél. Távozásuk után kutatni kezdett a későbbi vádlott padjában, s megtalálta az alkotmánytan-tankönyvet, amelyben észrevette, hogy a benne szereplő Rákosi Mátyás és Joszíp [!] Sztálin kép össze van firkálva. (Rákosi esetében az orrnál ez a szöveg állt: „veszélyes furunkulus, legtöbb esetben az agyra megy".)

A tanulót azonnal felfüggesztette az iskola látogatásából, majd fegyelmi bizottságot hívott össze, amelyen az amúgy „kulák-származásúnak” tartott diáknak az ország összes iskolájára érvényes kizárását javasolták. Erre joga csak a Közoktatásügyi Minisztériumnak volt, így Bács-Kiskun Megyei Tanács oktatásügyi osztályán keresztül a javaslatot felküldték a tárcához.

A Minisztérium helyben hagyta és hivatalos közlönyben kihirdette a kizárásról szóló döntést. Nem fogadta viszont el az esetleges magántanulói viszonyban történő vizsgáztatás megtagadásának kérését, vagyis ezzel enyhítette a büntetésen.

A tanintézet túlbuzgó vezetése azonban az esethez szorosan kapcsolódóan egy másik döntést is hozott. Eszerint az intézetben „fokozni kell a politikai éberséget az ellenséges megnyilvánulások könyörtelen felszámolása és megelőzése érdekében”, és utasították az osztályfőnököket, hogy „havonként nézzék végig meglepetésszerűen a növendékek tankönyveit”.

Az így keletkezett iratok a Köznevelési Minisztérium Titkos Ügykezelése (TÜK) anyagában maradtak fenn. Szintén megmaradt egy felterjesztett hivatalos okirat, a diák tanulmányi értesítője, melyet nem küldtek vissza. A lényegét tartalmazó jegyzőkönyvet, a megyei oktatási osztály kísérőlevelét és a kizáró határozatot a rövidítések feloldásával együtt szó szerint közöljük. Mivel az eset önmagában érdekes és a főszereplő személye pedig érdektelen, a fegyelmi alá vont személy nevének csak a kezdőbetűit adjuk meg. A tanári kar és az egyéb személyek esetében csak családneveiket adtuk meg kezdőbetűként, az utóneveket meghagytuk. A vonatkozó képeket digitális másolatban közöljük.

A(z) Adobe Flash Player érték már nem támogatott

Források

1.

A Bács-Kiskun Megye Tanács kérése H. F. tanuló kizárására

Bács-Kiskun megye Tanácsa VB [Végrehajtó Bizottság] X. Oktatási Osztálya,
Kecskemét, Jókai utca 1.

5/1952. biz[almas] szám.

Tárgy: H. F. IV. o[sztályos] tanuló fegyelmi ügye.

Mell[éklet]: 3 darab

Közoktatásügyi Minisztérium IV/4. ügyosztálya,

Budapest

H. F. kiskunfélegyházi tanítónőképző IV. o[sztályos] tanulójának fegyelmi ügyében felvett jegyzőkönyv másolatot, a fegyelmi ügy alapját képező középiskola IV. oszt[ályos] alkotmánytan tankönyvet, valamint a nevezett tanulmányi értesítőjét csatoltan felterjesztem.

H. F.-t az ország összes iskoláiból történő kizárásra javaslom az 1250-R-1/1951. KM [Közoktatásügyi Minisztérium] számú rendelet 20. bekezdés c.) pontja alapján.

Kecskemét, 1952. évi január hó 29-én.

T. Piroska

(T. Piroska)

osztályvezető

Jelzet: MOL XIX-I-5-b-059/biz-1952. (Magyar Országos Levéltár, Közoktatásügyi Minisztérium TŰK iratok, 059/1952. iktatószám.) Eredeti, gépelt tisztázat.

2.

Jegyzőkönyv a fegyelmi eljárásról

Másolat.

Állami Tanítóképző.

Kiskunfélegyháza, Fisch Emil u[tca] 1-3.

Telefon: 17.

Jegyzőkönyv

A kiskunfélegyházi áll[ami] tanítónőképző intézet nevelő testületének f[olyó] évi január hó 12-én tartott rendkívüli értekezletéről.

Jelen vannak: S. József az MDP [Magyar Dolgozók Pártja] képviseletében, H. Józsefné, S. Viktorné és K. Józsefné, az Iskolabizottság elnöksége, Sz. Sándor tk. [tanítónőképző] int. [intézet] igazgató és a nevelőtestület tagja, B. Mária intézeti DISZ [Dolgozó Ifjúság Szövetsége] titkár.

Az igazgató üdvözli a megjelenteket, a gyűlést megnyitja: Bejelenti, hogy az értekeztet tárgya H. F. IV. oszt[ályos] tanuló fegyelmi ügye. Ismerteti a tényállást az alábbiakban.

Január 9-én alkotmánytan órát tartott a IV. osztályban. Óra végeztével kiküldte a növendékeket az osztályból. H. F. H. Katalinnal nevetgélt valamit, az igazgató úgy látta, hogy H. F. kezében volt egy könyv, benne kép barna szegéllyel. Amikor ez a két leány is kiment, az igazgató benyúlt H. F. padjába, s ott találta az alkotmánytan könyvet, benne összefirkálva, rajzokkal és illetlen, ízléstelen megjegyzésekkel Rákosi és Sztálin elvtársak képe. Az igazgató bemutatja az értekezletnek a könyvet, benne a két összefirkált kép. H. F.-et azonnal felfüggesztette az iskola látogatásától.

Ez a cselekedet tükrözi a növendéknek a népi demokráciához való viszonyulását, és ütközik a Rendtartás 34. §-ának g) pontjával, amelyet az igazgató felolvas. A népi demokrácia vezetőivel és Sztálin elvtárral szemben elkövetett tiszteletlen, ellenséges cselekedetekre a jelzett § a növendéknek az ország összes középiskoláiból való kizárását írja elő büntetésül.

Az igazgató javasolja, hogy a fenti büntetést súlyosítsa a tanári kar azzal, hogy H. F.-nek mint magántanulónak kizárására is tegyen javaslatot a Közoktatásügyi Minisztériumnak.

Az osztályfőnök ismerteti H. F. körülményeit: 20 éves, édesapja 26 holdas kulák, aki jelenleg 8 hónapos börtönbüntetését tölti, amit a beszolgáltatással kapcsolatos visszaélé[s]ért kapott. A leány zárkózott, hallgató és passzív. Eddig nem adott alkalmat, hogy ellenséges felfogására következtetni lehessen.

A tanári testület tagjai hasonló véleményüknek és egyben felháborodásuknak adnak kifejezést a növendék ízléstelen és ugyanakkor súlyosan ellenséges cselekedetével kapcsolatban.

B. Mária DISZ-titkár hasonlóképpen passzívnak ismerte H. F.-et. Semmiféle mozgalmi munkát nem végzett, bár reakciós megnyilatkozása egyébként nem volt.

Ezek után az igazgató behívja H. F.-et. Ő elismeri, hogy a képek összefirkálását ő csinálta azon az alkotmánytan órán. Bűnére nem tud semmi mentséget felhozni: „Nem tudom, én csak firkáltam.” Mellette D. Gizella és F. Mária ülnek. F. Mária nem volt aznap az osztályban (hospitált [gyakorlati tanítás]), D. pedig az órára figyelt, nem beszélgettek. Állítása szerint a képeket nem mutatta osztálytársai közül senkinek. Az óravégi nevetgélés H. Katalinnal, amit az igazgató észrevett és a megcsúfolt képeken való nevetgélésnek tulajdonított, nem a képek miatt volt, mert ő azokat nem mutatta H.-nek, hanem ő kérte H.-t, hogy énekelje el neki azt, amit ma délelőtt a vonatban tanult. H. annak a szövegéből mondott el egy részt, amely a csókolózni tanuló kislányról és az udvarló csiklandós bajszaról szól: ezen nevettek.

H. F. ezt az állítását az igazgató és a tanárok keresztkérdései közben is szilárdan fenntartja. Egyébként egész magaviselete most is konoknak látszik, nem mutatja a megbánást, s állítja, hogy semmi szándéka nem volt a képek megcsúfolásával, csupán „firkált”.

Az igazgató elbocsátja őt azzal, hogy további értesítésig ne jöjjön az iskolába.

Ez után H. Katalin kihallgatása következett, aki mindenben megegyezően vallott H. F.-fel. A képeket ő nem látta, a nevetgélés a „csiklandós” szövegű nótával volt kapcsolatos. H. F.-el ő nem volt közelebbi viszonyban, mint osztálytársak köszöntek egymásnak. A keresztkérdésekre egyáltalán nem jött zavarba, határozott és egyenesnek látszó válaszokat adott.

H. Katalin elbocsátása után az értekezlet megállapítja, hogy feltételezhető, hogy H. Katalin nem tudott a dologról. Ezért vele szemben a megfigyelésen túl nem lát más intézkedést szükségesnek. H. F.-t pedig egyhangúan bűnösnek ítéli a népi demokráciánk és a világ dolgozóinak vezérei: Sztálin és Rákosi elvtársak iránti ellenséges, minősíthetetlenül ízléstelen magatartás bűnében, és ezért javasolja H. F.-ának az ország összes iskoláiból mind nyilvános, mind pedig magántanulóként való kizárását. Egyben megállapítja, hogy intézetünkben fokozni kell a politikai éberséget az ellenséges megnyilvánulások könyörtelen felszámolása és megelőzése érdekében, és megbizsa az osztályfőnököket, hogy havonként nézzék végig meglepetésszerűen a növendékek tankönyveit.

Ezek után az igazgató az értekezletet bezárja.

Kiskunfélegyháza, 1952. január 14.

P. H.

Sz. Sándor

Cs. Albert

igazgató

jegyző

S. József s. k.

K. Imréné s. k.

H. J[ózsef]né s. k.

S. Viktorné s. k.

Dr. Sz. Lajosné s. k.

B. Lászlóné s. k.

H. Piroska s. k.

K. Ferencné s. k.

pecsét

A másolat hitelélül:

Kecskemét, 1952. évi január hó 29.

olvashatatlan aláírás

segédhivatalvezető.

A minisztérium kizárási határozata

8472-0913/1952. (059/1952.)

Tárgy: H. F. tanuló fegyelmi ügye.

Elintézés: H. F. kulák származású, a mellékelt bűnjel szerint tankönyvében ízléstelen és súlyosan reakciós kijelentések vannak. A tanári kar és az Oktatási Osztály javaslata helyes. A tanári karnak az a javaslata, hogy tanulmányait magántanulóként sem folytathassa, nem helyes, mert a Rendtartás kimondja, hogy a KM [Közoktatásügyi Minisztérium] a magántanulást engedélyezheti.

I.

Bács-Kiskun Megyei Tanács VB [Végrehajtó Bizottság] X. Oktatási Osztálya Vezetőjének

Kecskemét

További eljárás céljából értesítem Vezető Kartársat, hogy H. F.-et a kiskunfélegyházi tanítónőképző intézet IV. osztályos tanulóját az ország összes középiskoláiból kizártam. A kizárási határozatnak a Közoktatásügyi Közlönyben való közzétételéről gondoskodtam. Annak eldöntése, hogy a tanuló egy későbbi időpontban magánvizsgát tehet-e, a KM [Közoktatásügyi Minisztérium] hatáskörébe tartozik.

Kml. [Kelt mint lent]

II.

A Közoktatásügyi Közlöny Szerkesztőségének

Helyben

Kérem a lap egyik számában az alábbi közlemény közzétételét:

A Közoktatásügyi Miniszter H. F.-et (K., 1932. febr[uar] 19., anyja neve J. T.) a kiskunfélegyházi tanítónőképző IV. osztályos tanulóját az ország összes középiskoláiból kizárta.

Budapest, 1952. évi február hó 8.

olvashatatlan aláírás

Jelzet: MOL XIX-I-5-b-059/biz-1952. (Magyar Országos Levéltár, Közoktatásügyi Minisztérium TÜK iratok, 059/1952. iktatószám.) Eredeti, gépelt tisztázat.

Címkék:

[Rákosi](#) ^[4]

[Rákosi-korszak](#) ^[5]

[Rákosi Mátyás](#) ^[6]

[Sztálin](#) ^[7]

[oktatás](#) ^[8]

[Oktatásügyi Minisztérium](#) ^[9]

[MDP](#) ^[10]

[DISZ](#) ^[11]

[1950-es évek](#) ^[12]

[1952](#) ^[13]

Kiadás: 11. évfolyam (2011) 6. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/minosithetetlenul_izlestelen_magataras_buneben.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/minosithetetlenul_izlestelen_magataras_buneben.html

[2] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/minosithetetlenul_izlestelen_1.jpg

[3] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/minosithetetlenul_izlestelen_2.jpg

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/rakosi>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/rakosi-korszak>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/rakosi-matyas>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/sztalin>

[8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/oktatás>

[9] <https://www.archivnet.hu/cimkek/oktatásügyi-miniszterium>

[10] <https://www.archivnet.hu/cimkek/mdp>

[11] <https://www.archivnet.hu/cimkek/disz>

[12] <https://www.archivnet.hu/cimkek/1950-es-évek>

[13] <https://www.archivnet.hu/cimkek/1952>